สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ ซึ่งจะมีผลทำให้กฎหมายบัญชีหรือประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๕ ถูกยกเลิกไป ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการกำหนดแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบัญชีของธุรกิจไว้ ๒ ฝ่าย คือ **ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี**กับ**ผู้ทำบัญชี** เพื่อให้บุคคลทั้ง ๒ ฝ่าย ได้มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ช่วยทำให้การจัดทำบัญชีของธุรกิจถูกต้อง ส่งผลให้ข้อมูลในงบการเงินเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจได้ ดังนั้น เพื่อให้มีความเข้าใจและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องจึงได้นำข้อความในกฎหมายมาเขียนอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบจะช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้จะต้องไปศึกษาตัวบทกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ รวมทั้งกฎหมายลูกบทที่เป็นประกาศ คำสั่งต่างๆ ประกอบไปด้วยก็จะช่วยให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

๑. ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หมายความว่า ผู้มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ (มาตรา ๔) ซึ่งประกอบด้วย (มาตรา ๘)

<u>กลุ่มที่ ๑</u> (มาตรา ๘ วรรค ๑)

๑) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ซึ่งได้แก่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

๒) บริษัทจำกัด

๓) บริษัทมหาชนจำกัด

๔) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

๕) กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นประจำในสถานที่หลายแห่งแยกจากกัน ซึ่งหมายถึงสถานที่ประกอบการที่แยกออกไปจากสำนักงานใหญ่โดยมีที่ตั้งถาวร ซึ่งมีพนักงานประจำ และมีการดำเนินกิจการที่จะก่อให้เกิดรายได้ เช่น โชว์รูม สาขาธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการธุรกิจในสถานที่นั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี (มาตรา ๘ วรรค ๒)

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ดังกล่าวข้างต้น จะดำเนินการโดย “ผู้ที่กระทำการแทน” นิติบุคคลหรือธุรกิจหมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

๑) <u>หุ้นส่วนผู้จัดการ</u> ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน

๒) <u>กรรมการบริษัท</u> ของบริษัทจำกัด, บริษัทมหาชนจำกัด

๓) <u>ผู้กระทำการแทนที่ได้รับแต่งตั้งจากนิติบุคคลต่างประเทศ</u> ของนิติบุคคลต่างประเทศที่เข้ามาประกอบธุรกิจในไทย

๔) <u>ผู้กระทำการแทนที่ได้รับแต่งตั้ง</u> ของกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร

๕) <u>ผู้จัดการ</u> ของสถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำ

กลุ่มที่ ๒ (มาตรา ๘ วรรค ๔)

บุคคลธรรมดา หรือห้างหุ้นส่วนที่มิได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ได้แก่

๑) บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มิได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้มีไว้เพื่อจำหน่าย ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือผู้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าประเภทแถบเสียงเพลง แถบวีดีทัศน์ และแผ่นซีดี (ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มิได้จดทะเบียน เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๔)

๒) บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มิได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจ โรงงาน แปรสภาพ แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง (ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้างเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๑)

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คือ ต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน โดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๘ วรรค ๑) โดยหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี มีดังนี้

๑) จัดให้มีการทำบัญชีนับแต่วันเริ่มทำบัญชี

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี กลุ่มที่ ๑ (มาตรา ๙ (๑) – (๔))

ประเภทนิติบุคคล	วันเริ่มทำบัญชี
• ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน • บริษัทจำกัด • บริษัทมหาชนจำกัด	นับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย
• นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย	นับแต่วันที่ได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย
• กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร	นับแต่วันที่ได้เริ่มต้นประกอบกิจการ
• สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำ	นับแต่วันที่เริ่มต้นประกอบกิจการ

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี กลุ่มที่ ๒ (มาตรา ๘ วรรค๖)

- บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มิได้จดทะเบียนตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่เริ่มต้นประกอบกิจการ (ตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า)

๒) จัดให้มีการทำบัญชีให้ครบถ้วนและถูกต้อง โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนด อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ประกาศกำหนดในเรื่องต่อไปนี้ (มาตรา ๗ (๑) – (๔))

(๑) ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ

- บัญชีรายวัน
- บัญชีแยกประเภท
- บัญชีสินค้า
- บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภทอื่น และบัญชีแยกประเภทย่อยตามความจำเป็นแก่การทำบัญชีของธุรกิจ

กรณี บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มิได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ต้องจัดทำบัญชีสินค้าเท่านั้น (ตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า)

(๒) ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี

(๓) ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี

- บัญชีรายวัน ต้องลงรายการในบัญชีภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รายการนั้นเกิดขึ้น

- บัญชีแยกประเภท ต้องผ่านรายการจากบัญชีรายวันภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่รายการนั้นเกิดขึ้น

- บัญชีสินค้า ต้องลงรายการในบัญชีภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่รายการนั้นเกิดขึ้น

ในกรณีที่เป็นบัญชีแยกประเภท และบัญชีสินค้า ซึ่งต้องมีการลงรายการยอดคงเหลือ ต้องลงรายการยอดคงเหลือให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วันนับแต่วันปิดบัญชี

(๔) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

- เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลภายนอก

- เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอก

- เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อใช้ในกิจการตนเอง

(อ่านรายละเอียดเพิ่มเติม ประกาศกระกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ.๒๕๔๔ และแก้ไข ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๒)

๓) ต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายใน ๑๒ เดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีทุกรอบ ๑๒ เดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน (มาตรา ๑๐) ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะปิดบัญชีโดยมีรอบปีบัญชีน้อยกว่า ๑๒ เดือน ได้เพียง ๒ กรณีเท่านั้น กล่าวคือ

กรณีที่๑ เป็นรอบปีบัญชีปีแรก ซึ่งมีรอบปีบัญชีน้อยกว่า ๑๒ เดือน

กรณีที่๒ รอบปีบัญชีที่ได้รับอนุญาตเปลี่ยนรอบปีบัญชีจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีแล้ว

๔) ต้องจัดทำงบการเงินและยื่นงบการเงิน (เฉพาะผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกลุ่มที่ ๑)

๔.๑) กำหนดระยะเวลาของการยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (มาตรา ๑๑ วรรค๑)

๔.๑.๑) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ และกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า **ภายใน ๕ เดือนนับแต่วันปิดบัญชี**

๔.๑.๒) บริษัทจำกัด และ บริษัทมหาชนจำกัด ให้ยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า **ภายใน ๑ เดือนนับแต่วันที่งบการเงินนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่**

๔.๒) การยื่นงบการเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการยื่นงบการเงินที่อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าประกาศกำหนด (มาตรา ๑๑ วรรค ๒) และงบการเงินต้องมีรายการย่อ ตามที่อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์กำหนด (มาตรา ๑๑ วรรค๓)

งบการเงินที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดทำและนำส่ง

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี	แบบ*	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน	งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของเจ้าของ	งบกระแสเงินสด	หมายเหตุประกอบงบการเงิน
ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน	๑	√	√	-	-	-	√
บริษัทจำกัด	๒	√	√	-	งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น	-	√
บริษัทมหาชนจำกัด	๓	√	-	√	งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น	√	√
นิติบุคคลต่างประเทศ	๔	√	√	-	งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของสำนักงานใหญ่	-	√
กิจการร่วมค้า	๕	√	√	-	งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ร่วมค้า	-	√

หมายเหตุ *แบบ คือแบบรายการย่อของงบการเงินที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดทำ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมที่ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๔ และ เรื่องกำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ พร้อมคำชี้แจงประกาศ

๔.๓) งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (มาตรา ๑๑ วรรค ๔) **เว้นแต่** งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็น**ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ที่มีทุกรายการต่อไปนี้คือ**

ทุน ไม่เกิน ๕ ล้านบาท และ
สินทรัพย์รวม ไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท และ
รายได้รวม ไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท

ได้รับยกเว้นไม่ต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (กฎกระทรวงว่าด้วยการยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. ๒๕๔๔)

๕) จัดให้มี "ผู้ทำบัญชี" ซึ่งมีคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดตามมาตรา ๗(๖) และมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๙ วรรค ๑) **เว้นแต่**ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้ (มาตรา ๑๙ วรรค ๒)

๖) ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบส่งของ ฯลฯ หรือเอกสารใด ๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการลงรายการในบัญชี **เพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นสามารถแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง และตามมาตรฐานการบัญชี** (มาตรา ๑๒)

๗) เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ที่ใช้ผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานประจำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือ

สารวัตรบัญชีให้เก็บไว้ ณ สถานที่อื่นได้ (มาตรา ๑๓) และต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลา**ไม่น้อยกว่า ๕ ปีนับแต่วันปิดบัญชี** (มาตรา ๑๔)

๘) **เมื่อบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย** ต้องแจ้งสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น (มาตรา ๑๕)

๒. ผู้ทำบัญชี

ผู้ทำบัญชี หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม (มาตรา ๔)

ซึ่งผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดตามมาตรา ๗ (๖) โดยความเห็นชอบจากรัฐมนตรี เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๙)

คุณสมบัติ และเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี ตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๗ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ มีดังนี้

❖ คุณสมบัติของผู้ทำบัญชี

๑) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

๒) มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้

๓) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามที่จะประกอบวิชาชีพเป็นผู้ทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี

๔) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเนื่องจากกระทำความผิดตามฐานความผิดหรือกฎหมายที่กำหนดในมาตรา ๓๙ (๓) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๕) มีคุณวุฒิการศึกษา ดังต่อไปนี้

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี	คุณวุฒิของผู้ทำบัญชี
<u>กลุ่มที่ ๑</u> ผู้ทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่ง <u>ณ วันปิดบัญชีในรอบปีที่ผ่านมา มีทุกรายการต่อไปนี้</u> ● ทุนจดทะเบียนไม่เกิน ๕ ล้านบาท และ ● สินทรัพย์รวมไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท และ ● รายได้รวมไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท	● ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชีหรือเทียบเท่า จากสถาบันการศึกษาซึ่งคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี
<u>กลุ่มที่ ๒</u> ๑) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และ บริษัทจำกัด ซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มีทุนจดทะเบียน สินทรัพย์รวม หรือรายได้รวมรายการใด	● ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่า หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี	คุณวุฒิของผู้ทำบัญชี
รายการหนึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกลุ่มที่ ๑ ๒) บริษัทมหาชนจำกัด ๓) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ๔) กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร	
➢ ในกรณีที่เป็นการเริ่มทำบัญชีรอบปีบัญชีแรกของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คุณวุฒิการศึกษาของผู้ทำบัญชีให้พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ทุนจดทะเบียนตามที่กำหนดไว้ในกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ แล้วแต่กรณี	
➢ ในกรณีที่ทุนจดทะเบียน สินทรัพย์รวม หรือรายได้รวมของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกลุ่มที่ ๑ เปลี่ยนแปลงไปจนทำให้ผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีนั้นต่อไป ให้ผู้นั้นสามารถเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีดังกล่าวต่อไปได้เป็นเวลา ๒ ปีนับแต่วันสิ้นรอบปีบัญชีที่มีการเปลี่ยนแปลง	

❖ เงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี

๑) ต้องเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีหรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗

๒) แจ้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-Accountant) ที่เว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) พร้อมด้วยสำเนาหลักฐาน**ภายใน ๓๐วัน นับแต่วันเริ่มทำบัญชี**

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกรายการที่แจ้งไว้ ต้องแจ้งทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-Accountant) ที่เว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) พร้อมด้วยสำเนาหลักฐานภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก

ต้องยืนยันรายชื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่รับทำบัญชี และสถานภาพการเป็นสมาชิกหรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-Accountant) ที่เว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) พร้อมด้วยสำเนาหลักฐาน**ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของทุกปีปฏิทิน**

๓) ต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ไม่น้อยกว่า ๑๒ ชั่วโมงต่อปีปฏิทิน เว้นแต่ผู้ทำบัญชีที่แจ้งการเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับปีแรกและมีระยะเวลาที่เหลือหลังการแจ้งในปีนั้นน้อยกว่า ๖ เดือน ให้เริ่มพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีในปีถัดไป

จำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี **ต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการบัญชีไม่น้อยกว่า ๖ ชั่วโมง**

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรม ดังต่อไปนี้

(๑) การอบรมหรือสัมมนา ทั้งนี้ ให้รวมถึงการอบรมหรือสัมมนาในรูปแบบสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning)

(๒) การเป็นวิทยากร ผู้บรรยาย ผู้ดำเนินการสัมมนา ในกิจกรรมตาม (๑)

(๓) การเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐ หรือสถาบันการศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันการศึกษาเอกชน ซึ่งมีการสอนไม่ต่ำกว่าระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชีหรือเทียบเท่า ไม่ว่าจะเป็นการสอนในฐานะอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษ

(๔) การสำเร็จการศึกษาในคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีไม่ว่าคุณวุฒิใหม่นั้นจะสูงกว่าคุณวุฒิเดิมหรือไม่ก็ตาม

(๕) การผ่านการศึกษาเฉพาะรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีจากสถาบันการศึกษาของรัฐหรือสถาบันการศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันการศึกษาเอกชน ซึ่งมีการสอนไม่ต่ำกว่าระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชีหรือเทียบเท่า

(๖) กิจกรรมอื่น นอกจากที่ระบุตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีประกาศกำหนด

๔) แจ้งรายละเอียดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-Accountant) ที่เว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) **ได้ทันทีหลังการทำกิจกรรมแต่ไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของทุกปี** และต้องเก็บหลักฐานการเข้าร่วมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๓ ปี นับแต่วันสิ้นสุดของการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง

๕) ผู้ทำบัญชีใดไม่เข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีหรือเข้ารับการพัฒนาความรู้ไม่ครบตามที่กำหนด แม้ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายแล้วยังต้องพัฒนาความรู้ให้ครบจำนวนชั่วโมงตามระยะเวลาที่ขาดหายไป แต่เมื่อรวมกันแล้วไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง ทั้งนี้ ไม่นับรวมจำนวนชั่วโมงในปีปัจจุบัน

๖) ผู้ทำบัญชีใดยกเลิกการแจ้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีแล้ว และขอกลับมาแจ้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีของผู้ทำบัญชีใหม่ต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ให้ครบจำนวนชั่วโมงตามระยะเวลาที่ขาดหายไปก่อนการยกเลิกการแจ้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชี แต่เมื่อรวมกันแล้วไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง และแจ้งการขอกลับมาแจ้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีใหม่ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-Accountant) ที่เว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th)

๗) รับทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีได้ ไม่เกิน ๑๐๐ ราย ต่อปีปฏิทิน ไม่ว่าจะเป็นการรับทำบัญชีในรอบปีบัญชีใด และกิจการที่รับทำบัญชีจะมีการประกอบกิจการหรือไม่ก็ตาม

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ทำบัญชี

๑) ต้องจัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน (มาตรา ๒๐)

๒) การลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

๒.๑) ลงรายการเป็นภาษาไทย หากลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศให้มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีให้มีคู่มือแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้

๒.๒) เขียนด้วยหมึก ดีดพิมพ์ ตีพิมพ์ หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ได้ผลในทำนองเดียวกัน

๓. อำนาจในการตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

กำหนดให้สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชี มีอำนาจดังนี้

๓.๑ ตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี เข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีหรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีในระหว่างเวลาทำการ

๓.๒ สั่งเป็นหนังสือให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ทำบัญชีมาให้ถ้อยคำหรือส่งบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี รวมทั้งเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำได้

๓.๓ ยึด อายัดบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบลงบัญชีได้

๔. บทกำหนดโทษที่สำคัญ ๆ

ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องรับโทษตามลักษณะความผิด ซึ่งโทษมีทั้งโทษปรับและจำคุก และในกรณีที่เป็นความผิดต่อเนื่องมีโทษปรับรายวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้องเช่น

๔.๑ ความผิดที่ระวางโทษปรับ

กรณี	บทกำหนดโทษ	ผู้ที่ต้องรับโทษ
- ฝ่ายฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีในเรื่อง (๑) ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ (๒) ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี (๓) ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี (๔) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี	- ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท - ปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง (มาตรา ๒๗)	ผู้กระทำความผิด
(๕) คุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๗)	- ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (มาตรา ๒๗)	ผู้กระทำความผิด
- ไม่จัดให้มีการทำบัญชีตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด และตามวันเริ่มทำบัญชีที่กำหนด (มาตรา ๘, ๙)	- ปรับไม่เกินสามหมื่นบาทและปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง (มาตรา ๒๘)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่ปิดบัญชี ภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา ๑๐)	- ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (มาตรา ๒๙)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่จัดทำงบการเงินและยื่นงบการเงินภายในเวลาที่กำหนด (มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง)	- ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท (มาตรา ๓๐)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่จัดให้งบการเงินมีรายการย่อตามที่อธิบดีกำหนด (มาตรา ๑๑ วรรคสาม)	- ปรับไม่เกินห้าพันบาท	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่จัดให้งบการเงินรับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (มาตรา ๑๑ วรรคสี่)	- ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท (มาตรา ๓๒)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

กรณี	บทกำหนดโทษ	ผู้ที่ต้องรับโทษ
- ไม่ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้อง (มาตรา ๑๒)	- ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (มาตรา ๒๙)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๑๓)	- ปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา ๓๑)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี นับแต่วันปิดบัญชี (มาตรา ๑๔)	- ปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา ๓๑)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่แจ้งภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบว่าเอกสารสูญหายหรือเสียหาย (มาตรา ๑๕)	- ปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา ๓๑)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนด (มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง)	- ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (มาตรา ๒๙)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ไม่จัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงานฐานะการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินตามความเป็นจริง ตามมาตรฐานการบัญชี (มาตรา ๒๐)	- ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (มาตรา ๓๔)	ผู้กระทำความผิด
- ไม่ลงรายการในบัญชีเป็นภาษาไทย (มาตรา ๒๑)	- ปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา ๓๕)	ผู้กระทำความผิด

๔.๒ ความผิดที่มีระวางโทษปรับและจำคุก

- แจ้งข้อความเป็นเท็จต่อสารวัตรใหญ่บัญชี หรือ สารวัตรบัญชีว่าบัญชี ว่าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย (มาตรา ๑๕)	- จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๓)	ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชี หรือสารวัตรบัญชีในการปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา ๒๒	- จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับ ไม่เกินสองหมื่นบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง)	ผู้กระทำความผิด
- ไม่อำนวยความสะดวกแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๒	- จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๖ วรรคสอง)	ผู้กระทำความผิด

กรณี	บทกำหนดโทษ	ผู้ที่ต้องรับโทษ
- ฝ่าฝืนคำสั่งของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี (มาตรา ๒๔)	- จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๖ วรรคสอง)	ผู้กระทำความผิด
- ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้นหรือทำให้สูญหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี (มาตรา ๓๘)	- จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ - จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๘)	ผู้กระทำความผิด ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี
- ลงรายการเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน หรือแก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดความเป็นจริง (มาตรา ๓๙)	- จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ - จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๙)	ผู้กระทำความผิด ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

กองกำกับบัญชีธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

มิถุนายน ๒๕๖๐